

Atodiad 3

**CYNLLUN STRATEGOL Y GYMRAEG MEWN ADDYSG
2017 – 2020**

**Mehfin 2018
Fersiwn Terfynol**

Rhagair

Mae Adran 84 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru)2013 ("Deddf 2013") yn gofyn i bob awdurdod lleol baratoi cynllun strategol y Gymraeg mewn addysg.

Mae'n ofynnol i bob awdurdod lleol i gynhyrchu a chyflwyno eu Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (CSCA) i Lywodraeth Cymru i ddangos sut y maent yn bwriadu cyflawni'r deilliannau a'r targedau a amlinellir gan Lywodraeth Cymru a sut y bydd yn cyfrannu at y weledigaeth i weld un filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Mae'r cynllun strategol 3 blynedd yma yn anelu at ddatblygu sgiliau iaith Gymraeg o fewn y ddarpariaeth addysg yn Sir Ddinbych ac yn cyfrannu tuag at y cyd-destun a blaenoriaethau polisi ehangach fel y nodwyd gan Lywodraeth Cymru yn ei strategaethau:

- Ailysgrifennu'r dyfodol;
<http://gov.wales/topics/educationandskills/schoolshome/deprivation/rewriting-the-future-schools/?skip=1&lang=cy>
- Dyfodol llwyddiannus;
<http://gov.wales/topics/educationandskills/schoolshome/curriculum-for-wales-curriculum-for-life/why-we-are-changing/successful-futures/?skip=1&lang=cy>
- Cenedlaethau'r dyfodol;
<http://gov.wales/topics/people-and-communities/people/future-generations-act/?skip=1&lang=cy>

Bydd y cynllun hwn yn cael ei dargedu ar wella sgiliau cyfathrebu a dealltwriaeth lafar. Bydd sgiliau a ddatblygwyd yn y blynyddoedd cynnar yn gwella dilyniant yn yr iaith Gymraeg a bydd yn gosod y sylfaen a fydd yn arwain at normaleiddio'r defnydd o'r iaith Gymraeg ymysg plant a phobl ifanc yn Sir Ddinbych.

Bydd cyflawni'r cynllun hwn yn cyfrannu tuag at weledigaeth Strategaeth iaith Gymraeg Sir Ddinbych 2017 - 2022 sydd yn cynnwys cynyddu defnydd o'r iaith Gymraeg ymysg pobl ifanc drwy gael mynediad at addysg a gweithgareddau cymunedol cyfrwng Cymraeg a hyrwyddo cyfleoedd ar gyfer rhyngweithio cymdeithasol yn Gymraeg.

Cynllun 2017 – 2020

Gweledigaeth ac ymrwymiad hir dymor:

Rydym yn Sir Ddinbych am i bob plentyn a pherson ifanc adael addysg llawn amser yn gymwys ac yn hyderus wrth ddefnyddio'r Gymraeg a'r Saesneg.

Amcanion:

- Sicrhau digon a datblygu lleoedd ysgol Cyfrwng Cymraeg drwy'r Sir.
- Cefnogi'r cynnydd mewn sgiliau cyfathrebu a dealltwriaeth llafar yn y Gymraeg ym mhob lleoliad blynyddoedd cynnar.
- Cynyddu'r gyfran a safon y Gymraeg a ddysgir mewn ysgolion cyfrwng Saesneg.
- Cynyddu'r gyfran o ddysgwyr sy'n astudio Cymraeg fel iaith gyntaf.
- Codi cyrhaeddiad mewn Cymraeg ac mewn pynciau drwy gyfrwng y Gymraeg ym mhob cyfnod allweddol ym mhob ysgol.
- Datblygu gweithlu cynaliadwy i gefnogi darpariaeth y dyfodol.

Datganiad:

Yn y cynllun hwn rydym wedi gosod targedau uchelgeisiol ar gyfer Cyngor Sir Ddinbych ac ein partneriaid . Mae rhain yn cynnwys cynyddu cyrhaeddiad yn Gymraeg ar draws pob cyfnod allweddol, cynyddu'r gyfran o Gymraeg a ddysgir, y gyfran o ddysgwyr sy'n derbyn graddau A* - C mewn TGAU Cymraeg iaith Gyntaf a datblygu sgiliau'n gweithlu.

Rydym wedi mewnosod amcanion strategaeth Ailysgrifennu'r Dyfodol yn y cynllun hwn. Ein bwriad yw sicrhau drwy y rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif bod capasiti digonol i sicrhau bod addysg cyfrwng Cymraeg yn hygyrch drwy'r sir. Bydd ein hamcanion hefyd yn cefnogi'r pontio di-dor o leoliadau cartref neu ofal plant i addysg y Cyfnod Sylfaen, dilyniant o ysgol i ysgol a herio tangyflawniad dysgwyr.

Mae'r cynllun hwn yn canolbwyntio ar greu sylfeini cadarn drwy wella cyfathrebu a dealltwriaeth llafar gan ddechrau o leoliadau cyn-ysgol, targedu cryfhau'r iaith o fewn ysgolion cynradd a gwella dilyniant ym mhob cyfnod allweddol. Mae hyn yn dangos sut rydym wedi ymgorffori argymhellion y strategaeth Dyfodol Llwyddiannus o fewn y cynllun hwn.

Bydd Grŵp Strategol Cymraeg Mewn Addysg yn cefnogi ac yn monitro gweithrediad y cynllun hwn yn erbyn yr amcanion a gytunwyd. I gyd fynd a hyn bydd disgwyl i pob ysgol o fewn y sir gynnwys eu cynnydd yn erbyn deilliannau y cynllun hwn yn adroddiad blynyddol eu Llywodraethwyr i rieni. Bydd hyfforddiant bwrpasol yn cael ei ddarparu i lywodraethwyr.

Mae'r cynllun hwn wedi derbyn cymeradwyaeth gan Gabinet Cyngor Sir Ddinbych (Mai 2018) a Llywodraeth Cymru (Mawrth 2018) yn unol ag anghenion Rheoliadau Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg ac Asesu Galw am Addysg Cyfrwng Cymraeg (Cymru) 2013.

Mae gan awdurdodau lleol ddyletswydd statudol o dan adran 10 o'r Mesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008 i hyrwyddo mynediad i addysg a hyfforddiant drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae Cyngor Sir Ddinbych yn darparu cludiant i'r ysgol agosaf sy'n darparu addysg cyfrwng Cymraeg, hyd yn oed os nad dyma eu hysgol gymwys agosaf. I'r diben hwn, byddai'n ysgol sy'n darparu dros 70% o'r addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn yr oedran Cynradd neu lle mae dros 80% o bynciau (a eithrio Cymraeg a Saesneg) yn cael eu dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn yr oedran Uwchradd. Ym mis Medi 2016, o fewn Sir Ddinbych byddai hyn fel a ganlyn:

Cynradd:

- Ysgol Betws Gwerfil Goch
- Ysgol Bro Cinmeirch
- Ysgol Bro Dyfrdwy
- Ysgol Bro Elwern
- Ysgol Carreg Emlyn
- Ysgol Dewi Sant
- Ysgol Gymraeg y Gwernant
- Ysgol Henllan
- Ysgol Llanfair Dyffryn Clwyd
- Ysgol Pantpastynog
- Ysgol Pen Barras
- Ysgol Pentrecelyn
- Ysgol Tremeirchion
- Ysgol Twm o'r Nant
- Ysgol y Llys

Uwchradd:

- Ysgol Brynhyfryd
- Ysgol Dinas Bran
- Ysgol Glan Clwyd

Noder os yw'r ddarpariaeth Cyfrwng Cymraeg agosaf y tu allan i Sir Ddinbych yna y byddai cludiant yn cael ei ddarparu yn gyson a'r polisi uchod sef i'r ddarpariaeth addas agosaf.

Deilliant 1: Mwy o blant saith oed yn cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg

Y sefyllfa gyfredol	2017/2018	2018/2019	2019/2020
303 o 1123 disgybl 26.98%	333 o 1145 29.09%	279 o 1046 26.67%	306 o 1085 28.2%

Prif amcanion:

- Cyflawni prosiectau cyfalaf cyfredol erbyn 2020 a datblygu cynigion sy'n darparu lle ar gyfer twf mewn nifer disgyblion sydd am gael mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg.
- Datblygu a gweithredu rhaglen i gefnogi ysgolion gynyddu'r defnydd o'r iaith Gymraeg a fewn eu darpariaeth gwricwlwm erbyn 2020.
- Cyflwyno rhaglen i gyflwyno cyfathrebu llafar drwy gyfrwng y Gymraeg i bob plentyn 3 – 5 oed ym mhob lleoliad cyn-ysgol erbyn 2020.
- Datblygu a gweithredu cynllun cyfathrebu i wella argaeledd a safon y wybodaeth sydd ar gael i rieni a gwarcheidwaid erbyn 2018.

Datganiad cefnogol:

Adlewyrchir y targedau uchod y ffaith bod disgyblion saith oed 2020 eisoes wedi ymuno ar dosbarth meithrin ac o ganlyniad ni fyddai targedau mwy heriol yn gyraeddadwy. Er hyn anelir y bydd dros 30% yn mynychu darpariaeth meithrin Cyfrwng Cymraeg erbyn 2018 gyda cynnydd at 33% erbyn 2020. Bydd y gwaith yn y cynllun hwn felly yn effeithio ar darged deilliant un 2021 a thu hwnt.

Dros y 5 mlynedd diwethaf mae Cyngor Sir Ddinbych wedi buddsoddi mewn lleoedd cyfrwng Cymraeg yn Ysgol y Llys (Prestatyn), Ysgol Twm o'r Nant (Dinbych) ac Ysgol Bro Dyfrdwy (Cynwyd). Yn ogystal â hynny, mae buddsoddiad cyfalaf pellach wedi ei gytuno a'i gynnwys yng Nghynllun Cyfalaf Cyngor Sir Ddinbych ac yn rhaglen Ysgolion 21ain Ganrif er mwyn buddsoddi mewn cyfleusterau cyfrwng Cymraeg yn ardal Rhuthun ar gyfer Ysgol Penbarras ac Ysgol Carreg Emlyn. O ganlyniad i'r cynlluniau cyfalaf a'r cynigion statudol fydd yn cael eu gwireddu hyd at 2020 bydd cynnydd y nifer o leoedd cyfrwng Cymraeg a lleihad mewn lle oedd cyfrwng Saesneg.

Bydd Cyngor Sir Ddinbych yn parhau i fonitro a mesur y galw am addysg cyfrwng Cymraeg er mwyn sicrhau fod digon o leoedd ar gyfer twf mewn niferoedd disgyblion a datblygu prosiectau Ysgolion 21ain Ganrif. Ym Mis Medi 2016 roedd 2244 o leoedd cynradd cyfrwng Cymraeg llawn amser o fewn y sir gyda 2028 o ddisgyblion llawn amser ar y gofrestr. Er mwyn cynyddu capasiti mewn lleoliadau sydd â llai na 10% o leoedd dros ben byddwn yn datblygu capasiti ychwanegol yn yr ardaloedd hyn gyda chyllid sydd ar gael o gytundebau Adran 106. Ystyrir yr effaith ar ddarpariaeth Gymraeg agosaf pan yn cyfrifo y cyfraniad o ddatblygiadau cyfagos yn unol a rheoliadau Adran 106. Y Gwasanaeth Addysg a Phlant fydd yn arwain ar gynigion i ehangu'r ddarpariaeth gyda derbyniadau Adran 106 a bydd y cynigion hyn yn unol a amcanion y CSGA hwn a Strategaeth Iaith y Sir.

Byddwn yn cynnal arolwg er mwyn mesur y galw i gwrdd â gofynion rheoliadau 2013. I gyd-fynd a'r gwaith hwn byddwn yn parhau i weithio gyda Mudiad Meithrin er mwyn monitro niferoedd sy'n mynychu lleoliadau cyn-ysgol, trosglwyddiadau i ysgolion cynradd a'r nifer o leoedd cyn ysgol cyfrwng Cymraeg yn y Sir.

Ar hyn o bryd mae 73% o leoedd mewn ysgolion cynradd sydd yn cynnig llai na 50% o'r cynnig cwricwlwm drwy gyfrwng y Gymraeg lle caiff disgyblion eu hasesu fel Cymraeg 2il iaith. Byddwn yn datblygu meini prawf a fydd yn ein galluogi i dargedu cefnogaeth i ysgolion gynyddu'r faint o Gymraeg a ddysgir fel rhan o'r llwybr dysgu cynradd. Bydd pob ysgol â amserlen ar gyfer cynnydd a fydd yn cynnwys cerrig milltir allweddol yn eu cynllun datblygu ysgol. Bydd GwE a Cyngor Sir Ddinbych yn monitro datblygiad cwricwlwm pob ysgol, bydd yr Urdd yn darparu cefnogaeth i ddatblygu gweithgareddau allgyrsiol drwy gyfrwng y Gymraeg a bydd Mudiad Meithrin yn cefnogi darpariaeth cyn-ysgol.

Dangosir ganfyddiadau Asesiad Digonolrwydd gofal Plant 2017 fod y ddarpariaeth Gymraeg / dwyieithog gyfredol yn cwrdd a gofynion rhieni. Mae argaeledd darpariaeth Gymraeg yn amrywio gyda canran is ar gael yn ngogledd y sir sydd yn cyd-fynd a demograffeg ieithyddol y sir. Er enghraifft mae 23% o warchodwyr plant yn ngogledd y sir yn Gymraeg neu'n ddwyieithog tra bod 60% yn ne y sir. Mae mwyafrif y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn ddarpariaeth cyn/ar ôl ysgol neu yn Gylch Meithrin. Drwy ein prosiectau cyfalaf yn Ardal Rhuthun bydd lle o fewn yr adeiladau newydd a all gael ei ddefnyddio ar gyfer darparu/ehangu gofal cyn ysgol.

Byddwn yn datblygu ac yn cyflwyno rhaglen gyfathrebu llafar drwy gyfrwng y Gymraeg i bob plentyn 3 – 5 oed ym mhob lleoliad gofal plant drwy sir Ddinbych. Bydd y rhaglen yn cael ei datblygu mewn partneriaeth â Mudiad Meithrin ac yn sicrhau bod holl ddisgyblion meithrin â o leiaf sgiliau llafar sylfaenol a dealltwriaeth o'r Gymraeg erbyn eu bod yn 5 oed. Bydd hyn yn sefydlu sylfaen sgil cadarn yn yr iaith ac yn galluogi pob ysgol i gynyddu cyrhaeddiad yn Gymraeg. Bydd hefyd yn darparu sail ar gyfer darparu mwy o'r cwricwlwm cyfnod sylfaen drwy gyfrwng y Gymraeg mewn lleoliadau cyfrwng Saesneg.

Byddwn yn gwella argaeledd a safon y wybodaeth sydd ar gael i rieni a gwarcheidwaid am y Gymraeg mewn addysg. Gan weithio gyda phartneriaid gan gynnwys Llywodraeth Cymru, Mudiad Meithrin a Menter Iaith byddwn yn adolygu'r wybodaeth gyfredol sydd ar gael. Byddwn yn ymateb i adborth a defnyddio arfer da i ddiweddarau'r wybodaeth sydd ar gael. Bydd y wybodaeth ddiweddaraf yma yn cynnwys gwybodaeth am y lleoedd sydd ar gael a'r gefnogaeth sydd ar gael i ddisgyblion sy'n hwyr ddyfodiaid. Ar hyn o bryd mae'r ddarpariaeth i hwyr ddyfodiaid yn cael ei ddarparu ar sail beripatetig oherwydd lleoliadau daearyddol amrywiol y disgyblion sydd angen cefnogaeth. Pan fyddwn wedi ei adolygu bydd y wybodaeth ar gael drwy gyfrwng llwyfannau gwahanol a fydd yn cael eu hadnabod drwy gynllun cyfathrebu penodol. Bydd y cynllun cyfathrebu yn cael ei ddatblygu i sicrhau bod y wybodaeth yn cyrraedd y gynulleidfa briodol. Ar ôl cyhoeddi, byddwn yn monitro addasrwydd y wybodaeth gan gysylltu ag ymgeiswyr meithrin, monitro'r trosglwyddiad o gychoedd meithrin a byddwn yn parhau i ddiweddarau ac addasu'r wybodaeth i sicrhau ei fod yn aros yn amserol a pherthnasol.

Deiliant 2: Mwy o ddisgyblion yn parhau i wella eu sgiliau Cymraeg wrth drosglwyddo o'r ysgol gynradd i'r ysgol uwchradd

Y sefyllfa gyfredol *	2017/2018	2018/2019	2019/2020
21.3% - 254 allan o 1194	22%	23%	25%

* Y ganran o ddisgyblion a asesir mewn Cymraeg iaith Gyntaf ar draws y Sir ar ddiwedd Blwyddyn 9.

Prif amcanion:

- Cynyddu'r ganran o ddisgyblion a asesir mewn Cymraeg iaith Gyntaf ar draws y Sir ar ddiwedd Blwyddyn 9 i 25% erbyn 2020.
- Cynyddu'r nifer sydd yn trosglwyddo o CA2 i CA3 i 98% erbyn 2020.
- Cynyddu'r nifer o leoedd Cynradd sy'n addysgu dros 20% o'r cwricwlwm drwy gyfrwng y Gymraeg i 40% erbyn 2020.
- Cynyddu'r gyfran o addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn y cyfnod sylfaen i dros 50% erbyn 2020 mewn ysgolion sydd eisoes yn dysgu rhwng 20% a 50% o'r holl gwricwlwm drwy gyfrwng y Gymraeg.

Datganiad cefnogol:

Mae gweledigaeth Llywodraeth Cymru a nodwyd yn ei strategaeth 'Miliwn o Siaradwyr Cymraeg erbyn 2050' yn nodi'r bwriad i symud oddi wrth y cysyniad o'r Gymraeg fel ail iaith ac i'r Gymraeg gael ei dysgu fel un iaith. Mewn ymateb i'r weledigaeth hon, er mwyn cynyddu nifer y disgyblion a asesir mewn Cymraeg iaith gyntaf ar ddiwedd blwyddyn 9, byddwn yn gweithio gydag Ysgolion Brynhyfryd a Dinas Bran er mwyn cyflwyno'r cysyniad o'r Gymraeg fel un pwnc a chynyddu'r nifer o ddisgyblion sy'n cael eu hasesu mewn Cymraeg iaith gyntaf. Fel rhan o'r gwaith hwn byddwn yn edrych ar ddichonolrwydd sefydlu darpariaeth ymyrraeth gefnogol yn Ysgol Brynhyfryd ac Ysgol Dinas Bran. Rhagwelir y bydd y ddarpariaeth yn weithdrefn ffurfiol o fewn y ddwy ysgol i gefnogi disgyblion sydd wedi ei hasesu yn Gymraeg iaith Gyntaf ar ddiwedd CA2 a sydd yn adnabod anhawster parhau i astudio drwy gyfrwng y Gymraeg. Ynghyd a hyn bydd cyfle i ddisgyblion mwy abl a thalentog 2il-iaith fanteisio ar gefnogaeth bellach i ddilyn cwrs iaith gyntaf Cymraeg iaith.

Ym mis Medi 2016 trosglwyddodd 90% o ddisgyblion o ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg CA2 i ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg CA3 o fewn Sir Ddinbych. Mae hyn yn ostyngiad o 7% o'i gymharu a 2015. Bwriadwn gynyddu'r nifer o ddisgyblion sy'n trosglwyddo i ddarpariaeth CA3 cyfrwng Cymraeg drwy weithio gyda phob ysgol uwchradd sy'n darparu drwy gyfrwng y Gymraeg er mwyn cynllunio'r trosglwyddo. Fel rhan o'r gwaith hwn byddwn yn monitro a dadansoddi'r nifer o ddisgyblion sy'n parhau mewn addysg cyfrwng Cymraeg wrth drosglwyddo o CA2 i CA3 er mwyn galluogi i dargedau addas gael eu gosod ar lefel ysgolion unigol. Byddwn hefyd yn edrych ar y wybodaeth sydd ar gael yn ystod y broses dderbyn i ysgol. I gyd fynd ar gweithgaredd, bydd data'r Siarter iaith yn cael ei ddefnyddio i nodi bylchau mewn cyfleoedd i blant a phobl ifanc i ddefnyddio'r iaith Gymraeg yn

gymdeithasol a byddwn yn gweithio gyda phartneriaid i dargedu gweithgareddau yn y meysydd hyn ar gyfer disgyblion ym mlynnyddoedd 5 i 8.

Ar hyn o bryd mae 69% o leoedd cynradd cyfrwng Saesneg Sir Ddinbych yn darparu llai na 20% o'i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Byddwn yn adnabod yr ysgolion sydd a'r capasiti i gynyddu'r addysgu a wneir drwy gyfrwng y Gymraeg erbyn 2020 ac yn targedu'r gefnogaeth i ysgolion unigol er mwyn cynyddu faint o Gymraeg a ddysgir dros amserlen a gytunir a'r ysgol. Bydd cerrig milltir yn cael eu hymgorffori o fewn cynlluniau datblygu'r ysgolion gyda'r nôd i sicrhau bod 40% o'r lleoedd cynradd yn darparu dros 20% o'r cwricwlwm drwy gyfrwng y Gymraeg erbyn 2020.

Yn yr ysgolion lle defnyddir y Gymraeg fel y cyfrwng dysgu ar gyfer rhwng 20% a 50% o'r holl gwricwlwm cynradd (Ysgol Dyffryn Iâl, Ysgol Caer Drewyn, Ysgol Carrog ac Ysgol Bryn Clwyd) byddwn yn darparu cefnogaeth i alluogi'r ysgolion hyn i ddarparu mwy o'r Cyfnod Sylfaen drwy gyfrwng y Gymraeg erbyn 2020. Gan gydweithio gyda GwE, byddwn yn cytuno ar amserlen gyda phob ysgol ac ymgorffori cerrig milltir allweddol yng nghynlluniau datblygu'r ysgol.

Bydd y prosiect cyfalaf yn Ysgol Glan Clwyd yn sicrhau digon o leoedd cyfrwng Cymraeg dilynol uwchradd i ddisgyblion sy'n byw yng ngogledd y Sir. Bydd y prosiect hwn yn sicrhau bod 1250 o leoedd yn Ysgol Glan Clwyd er mwyn cefnogi'r cynnydd arfaethedig mewn galw.

Deilliant 3: Mwy o fyfyrwyr 14-16 yn astudio ar gyfer cymwysterau drwy gyfrwng y Gymraeg

Deilliant 4: Mwy o fyfyrwyr 14-19 oed yn astudio pynciau drwy gyfrwng y Gymraeg, mewn ysgolion, colegau a dysgu seiliedig ar waith.

Mae'r sefyllfa bresennol a thargedau sy'n ymwneud â chanran y dysgwyr sy'n cofrestru i wneud TGAU Cymraeg (laith Gyntaf) a gofrestrwyd ar gyfer o leiaf pum gymhwyster pellach drwy gyfrwng y Gymraeg isod:

Y sefyllfa gyfredol	2017/2018	2018/2019	2019/2020
100% 216 disgybl (2016)	100%	100%	100%

Mae'r sefyllfa bresennol a thargedau sy'n ymwneud â chanran y dysgwyr sy'n cofrestru i wneud TGAU Cymraeg (laith Gyntaf) a gofrestrwyd ar gyfer o leiaf dau gymhwyster pellach ar lefel 1 neu lefel 2 drwy gyfrwng y Gymraeg isod.

Y sefyllfa gyfredol	2017/2018	2018/2019	2019/2020
100% 216 disgybl (2016)	100%	100%	100%

Rhestrwch eich prif amcanion i gyflawni'r deilliant hwn (rhestrwch eich amcanion ar ffurf pwyntiau bwled).

- Cynyddu'r nifer o ddysgwyr Blwyddyn 11 sy'n astudio 5 bwnc neu fwy drwy gyfrwng y Gymraeg i 260 disgybl erbyn 2020;
- Cynnydd o 25% yn y nifer o ddisgyblion yn Ysgol Brynhyfryd ac Ysgol Dinas Bran sy'n astudio 5 neu fwy o bynciau drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Cynnal a datblygu opsiynau galwedigaethol cyfrwng Cymraeg newydd ar draws y Sir.
- Cynyddu'r ganran o ddysgwyr 16 – 19 sy'n astudio 2 bwnc neu fwy drwy gyfrwng y Gymraeg mewn ysgolion i 22% erbyn 2020;
- Defnyddio canlyniadau data'r ysgol i ymateb i ac i wella'r ddarpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg.
- Cynnal o leiaf 30 o gyrsiau cyfrwng Cymraeg yn flynyddol mewn partneriaeth ffurfiol hyd at 2020;

Datganiad cefnogol:

Y dair ysgol o fewn Sir Ddinbych sy'n darparu addysg cyfrwng Cymraeg yw Ysgol Glan Clwyd, Ysgol Brynhyfryd ac Ysgol Dinas Bran. Mae disgyblion Ysgol Glan Clwyd yn astudio eu holl bynciau drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae ffrwd Gymraeg yn Ysgol Brynhyfryd ac Ysgol Dinas Bran (Gweler atodiad data am fwy o wybodaeth ynglŷn a'r niferoedd sy'n astudio drwy gyfrwng y Gymraeg).

Bydd yr amcan a nodwyd yn neilliant 2 sef dechrau cyflwyno'r Gymraeg fel un pwnc ar gyfer disgyblion sy'n mynychu Ysgol Brynhyfryd ac Ysgol Dinas Bran yn galluogi mwy o ddisgyblion i ddilyn pynciau drwy gyfrwng y Gymraeg. Bydd hyn yn galluogi'r ddwy ysgol i sicrhau hyfywedd eu dewisiadau TGAU cyfrwng Cymraeg presennol ac yn rhoi cyfle iddynt gynyddu'r nifer o gyrsiau TGAU cyfrwng Cymraeg sydd ar gael yn y dyfodol.

Mae'r nifer o ddysgwyr 16 - 19 sy'n astudio dau bwnc neu fwy drwy gyfrwng y Gymraeg wedi amrywio dros y pedair blynedd ddiwethaf o 11.3% i 21.4% gan ddibynnu ar faint y grŵp a dewis yr unigolion. O ganlyniad i'r amrywiaeth a'r her o gynnal y ddarpariaeth gyfredol mae targed uchelgeisiol wedi ei gosod i gynyddu'r ganran o ddisgyblion sy'n astudio 2 bwnc neu fwy drwy gyfrwng y Gymraeg i 22% erbyn 2020. Yn y cyd-destun hwn mae targed i gynyddu a chynnal y nifer o ddysgwyr i dros 230 y flwyddyn wedi ei osod.

Gan weithio mewn partneriaeth gydag ymgynghorwyr her GwE, bwriadwn fonitro deilliannau ysgolion er mwyn ysgogi her a chefnogaeth ychwanegol er mwyn gwella darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg.

Darperir y mwyafrif o gyrsiau cyfrwng Cymraeg ôl-16 yn Ysgol Glan Clwyd. Mae pob cwrs yn Ysgol Glan Clwyd yn cael eu darparu drwy gyfrwng y Gymraeg gyda rhai cyrsiau yn cael eu cynnig yn Ysgol Brynhyfryd yn ddibynnol ar alw. Rydym yn bwriadu cynnal y cynnig presennol o leiafswm o 30 cwrs Cyfrwng Cymraeg bob blwyddyn mewn partneriaeth ffurfiol hyd at 2020. Rydym hefyd yn bwriadu parhau i weithio gyda Choleg Llandrillo, Coleg Cambria ac Ysgol Brynhyfryd i gynnig mwy o gyfleoedd i ddisgyblion barhau gydag addysg cyfrwng Cymraeg ar ôl 16.

Deilliant 5: Mwy o fyfyrwyr gyda sgiliau uwch yn y Gymraeg

Iaith Gyntaf	Y sefyllfa gyfredol	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Cyfnod Sylfaen Deilliant 5	91.9%	92%	92.5%	93%
Cyfnod Allweddol 2 Lefel 4+	90.6%	91%	91.5%	92%
Cyfnod Allweddol 3 Lefel 5+	92.5%	93%	93.5%	94%
Cyfnod Allweddol 4 Graddau A* - C	73.6%	74%	74.5%	75%

Prif amcanion:

- Cynyddu cyrhaeddiad mewn Cymraeg iaith gyntaf fel a ganlyn erbyn 2020.
  - 93% o ddisgyblion Cyfnod Sylfaen yn cyflawni deilliant 5.
  - 92% o ddisgyblion Cyfnod Allweddol 2 yn cyflawni Lefel 4 +
  - 94% o ddisgyblion Cyfnod Allweddol 3 yn cyflawni Lefel 5 +
  - 75% o ddisgyblion Cyfnod Allweddol 4 yn cyflawni A* - C.
- Sicrhau fod cyrhaeddiad mewn Cymraeg ail iaith yn 60% A* - C erbyn 2020.
- Gwella lefel sgiliau llafar a dealltwriaeth Cymraeg ar draws pob cyfnod allweddol erbyn 2020.

Datganiad cefnogol:

Mae'r awdurdod wedi ymrwymo i gynnal a gwella'r lefel o Gymraeg iaith gyntaf ar draws yr holl gyfnodau allweddol. Mae'r targedau a osodwyd yn uchelgeisiol ar gyfer pob mesur ac wedi eu selio ar y datblygiad cryf sydd wedi ei wneud hyd at 2016. Byddwn yn gweithio gyda GwE er mwyn clustnodi ysgolion lle mae angen cefnogaeth ychwanegol er mwyn gwella cyrhaeddiad. Bydd cefnogaeth ychwanegol ar gyfer darparu cwricwlwm gan GwE, arbenigwyr priodol a chefnogaeth allgyrsiol gan bartneriaid.

Mae'r awdurdod wedi ymrwymo i wella cyrhaeddiad mewn Cymraeg 2il iaith. Yn 2016 llwyddodd 72.1% o ddysgwyr i gael A* - C yn y cwrs TGAU Cymraeg ail iaith llawn a 52% i gael A* - C yn y cwrs byr TGAU Cymraeg ail iaith.

Mae'r targed o 60% A* - C yn heriol o ystyried y cynnydd mewn myfyrwyr fydd yn dilyn y cwrs erbyn 2020 o ganlyniad i'r ffaith bod CBAC wedi dileu'r cwrs byr TGAU Cymraeg ail iaith. Yn 2016 roedd 53% o ddisgyblion mewn lleoliadau cyfrwng Saesneg yn astudio y cwrs byr.

Bydd lefel sgiliau Cymraeg llafar ym mhob cyfnod allweddol yn cael eu gwella drwy:

- Ddatblygu canolfannau o fewn ysgolion a fydd yn cynnal rhwydwaith gefnogi ar gyfer ysgolion cyfagos i ddatblygu gweithgareddau cyfrwng Cymraeg.
- Gweithio gyda'r Urdd i dargedu darparu gweithgareddau drwy gyfrwng y Gymraeg y tu allan i oriau ysgol mewn ardaloedd sy'n cael eu hadnabod gan ddata'r siarter iaith.
- Gweithio gyda'r Urdd i dargedu gweithgareddau allgyrsiol mewn ysgolion cyfrwng Saesneg sy'n cynyddu faint o Gymraeg a ddefnyddir fel rhan o gwricwlwm yr ysgol.
- Hwyluso gweithgareddau cymunedol fel digwyddiadau cymdeithasol a gwersi Cymraeg i oedolion.

Mae'r Cyngor a cytundeb a'r Urdd i ddarparu Gwasanaeth Ieuencid cyfrwng Cymraeg yn Sir drwy gytundeb lefel gwasanaeth. O ganlyniad mae gan yr Urdd rôl arweiniol yn y Sir i gefnogi defnydd iaith anffurfiol. Mae'r cynllun gweithredu yn adnabod rôl sefydliadau eraill i gefnogi defnydd iaith anffurfiol gan gynnwys Fforwm Ieuencid y Sir, Ysgolion, Menter Iaith, Clybiau Ffermwyr ifanc a Clybiau Chwaraeon. Un o flaenoriaethau'r cynllun gweithredu fydd i osgoi dyblygu gweithgareddau o fewn ardaloedd penodol er mwyn sicrhau cyfranogiad.

Deilliant 6: Darpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) cyfrwng Cymraeg

Prif amcanion:

- Gwerthuso'r ddarpariaeth anghenion dysgu ychwanegol cyfrwng Cymraeg yn flynyddol hyd at 2020.
- Datblygu darpariaeth allgymorth hyblyg i gefnogi mwy o ddysgwyr o fewn y ddarpariaeth prif ffrwd.
- Datblygu sgiliau ieithyddol staff arbenigol i ymateb i newidiadau yn y galw.
- Hwyluso cyfleoedd dysgu a cymdeithasol drwy gyfrwng y Gymraeg o fewn Ysgol Tir Morfa ac Ysgol Plas Brondyffryn.

Datganiad cefnogol:

Mae Cyngor Sir Ddinbych wedi ymrwymo i sicrhau fod plant a phobl ifanc sydd ag ADY yn derbyn cefnogaeth ieithyddol gyfartal ar gyfer dysgwyr cyfrwng Cymraeg. Bydd capasiti y gwasanaeth cyfredol yn cael ei asesu'n flynyddol a byddwn yn mynd i'r afael ag unrhyw fylchau a nodir yn y ddarpariaeth. Bydd patrymau'n cael eu monitro a lle mae unrhyw fylchau'n cael eu pontio ar hyn o bryd, bydd datrysiadau tymor hir yn cael eu datblygu.

Mae Cyngor Sir Ddinbych wedi ymrwymo i sicrhau fod disgyblion mewn darpariaeth prif ffrwd cyfrwng Cymraeg yn derbyn yr un lefel o gefnogaeth drwy gyfrwng y Gymraeg sydd i'w gael mewn darpariaeth prif ffrwd cyfrwng Saesneg. Byddwn yn archwilio ffyrdd o ddatblygu'r gefnogaeth hon ymhellach o fewn darpariaeth prif ffrwd er mwyn ymateb i anghenion dysgwyr unigol.

Mae dysgwyr unigol angen staff sy'n eu cefnogi i gael y sgiliau ieithyddol priodol. Byddwn yn datblygu sgiliau ieithyddol staff mewn lleoliadau arbenigol i'w galluogi i ymateb i newidiadau yn y galw.

Byddwn yn cydweithio â phartneriaid i hwyluso cysylltiadau rhwng ysgolion ac i gefnogi cyfleoedd dysgu a cymdeithasol ar gyfer dysgwyr sydd ag anghenion dysgu ychwanegol. Bydd partneriaid yn gweithio gydag Ysgol Plas Brondyffryn ac Ysgol Tir Morfa i wella'r defnydd o'r Gymraeg o fewn cyd-destun ethos Gymraeg yr ysgolion.

Deilliant 7: Cynllunio'r gweithlu a datblygiad proffesiynol parhaus (DPP)

Prif Amcanion:

- Nodi'r bylchau cyfredol a bylchau'r dyfodol o safbwynt y Cyngor, ysgolion, ac o safbwynt y gefnogaeth sydd ei angen gan GwE
- Targedu datblygu sgiliau'r gweithlu presennol.
- Creu cyfleoedd ar gyfer datblygu sgiliau staff Gwasanaeth Addysg a Phlant.
- Targedu datblygiad sgiliau o fewn cynlluniau datblygu ysgol o fewn cyd-destun gwella safonau.

Datganiad cefnogol:

Byddwn yn cynnal archwiliad sgiliau iaith Gymraeg er mwyn clustnodi bylchau sgiliau cyfredol a lle bydd y bylchau'n debygol o fodoli yn y dyfodol. Bydd newidiadau mewn faint o Gymraeg a ddysgir mewn ysgolion cyfrwng Saesneg yn effeithio ar anghenion sgiliau staff a'r cymorth ieithyddol a fydd angen gan GwE a'r Cyngor.

Bydd mynediad at gynllun sabothol y Gymraeg yn cael ei dargedu tuag at feysydd blaenoriaeth fel y nodwyd yn neilliannau 1 i 6 y cynllun strategol hwn. Fel bydd ysgolion yn cynyddu'r swm o Gymraeg sy'n cael ei ddysgu, bydd hyfforddiant fel y cynllun sabothol yn cael ei ddefnyddio'n strategol i gefnogi datblygiad sgiliau athrawon a chynorthwyr addysgu.

Byddwn yn creu cyfleoedd ar gyfer datblygu sgiliau iaith Gymraeg o fewn y Gwasanaeth Addysg a Phlant a thrwy weithredu rhaglen mentor iaith Strategaeth Iaith y Cyngor. Bydd staff sy'n siarad Cymraeg yn mentora dysgwyr i'w helpu i ymarfer a dod yn hyderus wrth siarad Cymraeg. Bydd hyn yn galluogi'r staff i ddatblygu eu sgiliau a sicrhau bod y gwasanaeth yn cynnal safonau Cymraeg y Cyngor.

Byddwn yn gweithio gydag ysgolion i ymgorffori datblygu sgiliau staff ym mhob cynllun datblygu ysgol. Bydd hyn yn galluogi pob ysgol i gael targed penodol ar gyfer datblygu sgiliau iaith Gymraeg yn seiliedig ar eu lefel sgil presennol sydd yn gyraeddadwy ac yn atebol. Bydd hyn hefyd yn galluogi ysgolion sy'n cynyddu faint o Gymraeg a ddysgir i gael dangosydd mesuradwy i gefnogi'r amcan strategol. Bydd llywodraethwyr ysgolion hefyd yn cael eu darparu a hyfforddiant ar y cynllun strategol hwn a'u hannog i gynnwys yr iaith Gymraeg yn eu hadroddiad blynyddol i rieni.

Atodiad Data

Deilliant 1: Mwy o blant Saith oed yn cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg

Blwyddyn	Nifer	Canran
2013	285	28.1%
2014	262	24.5%
2015	284	24.3%
2016	306	28.7%

Deilliant 2: Mwy o ddysgwyr yn parhau i wella eu sgiliau iaith wrth drosglwyddo o'r ysgol gynradd i'r ysgol uwchradd.

Carfan	Nifer aseswyd Cymraeg iaith gyntaf	Canran aseswyd Cymraeg iaith gyntaf
CA2 2013	234	23.1%
CA3 2016	226	19.9%

Trosglwyddo effeithiol a pharhad ieithyddol

Lleoliadau gofal plant cyfrwng Cymraeg i ddarpariaeth Cyfnod Sylfaen*	92.57%	
Cyfnodau Allweddol 2 a 3	90 %	
Cyfnodau Allweddol 3 a 4 – Sir Ddinbych	95.7%	
Rhaniad Ffrwd Ysgolion Dwyieithog	Ffrwd Gymraeg	Ffrwd Saesneg
Ysgol Brynhyfryd		
CA3 (Bl. 7,8 a 9)	158	304
CA4 (Bl.10 a 11)	125	229
Ysgol Dinas Bran		
CA3 (Bl. 7,8 a 9)	53	472
CA4 (Bl.10 a 11)	33	277

*Nid yw data ynglŷn a'r raddfa trosglwyddo o ddarpariaeth cyn 3 oed i ddarpariaeth Cyfnod Sylfaen yn cael ei gofnodi.

Deilliant 3 - Cynyddu canran y myfyrwyr 14-16 sy'n astudio ar gyfer cymwysterau drwy gyfrwng y Gymraeg.

Deilliant 4 - Mwy o fyfyrwyr 16–19 oed yn astudio pynciau drwy gyfrwng y Gymraeg, mewn ysgolion, colegau a dysgu seiliedig ar waith

Yn 2016 roedd 216 o ddisgyblion wedi eu cofrestru ar gyfer TGAU Cymraeg iaith gyntaf.

Beth yw canran y myfyrwyr Blwyddyn 11 sy'n cael eu cofrestru ar gyfer TGAU Cymraeg iaith gyntaf sy'n astudio ar gyfer 5 neu fwy o gymwysterau pellach lefel 1 neu lefel 2 drwy gyfrwng y Gymraeg?

	Nifer	Canran
Glan Clwyd	142	100%
Brynhyfryd	58	100%
Dinas Bran	16	100%
Cyfanswm	216	

Beth yw canran y myfyrwyr Blwyddyn 11 sy'n cael eu cofrestru ar gyfer TGAU Cymraeg iaith gyntaf sy'n astudio ar gyfer 2 neu fwy o gymwysterau pellach lefel 1 neu lefel 2 drwy gyfrwng y Gymraeg?

	Nifer	Canran
Glan Clwyd	142	100%
Brynhyfryd	58	100%
Dinas Bran	16	100%
Cyfanswm	216	

Beth yw canran y dysgwyr 16-19 oed sy'n astudio 2 neu fwy o bynciau drwy a) gyfrwng y Gymraeg

18.5%

b) yn ddwyieithog (e.e. elfennau o gymwysterau/modiwlau)?

Ddim yn berthnasol

**Deilliant 5 - Mwy o fyfyrwyr â sgiliau uwch yn y Gymraeg
Gwella darpariaeth a safonau Cymraeg iaith Gyntaf**

Mesur	Nifer	Canran
CS 2016 O5+ (LCW)	259	89.6%
CA2 2016 L4+ (Cym)	209	90.5%
KS3 2016 L5+ (Cym)	209	92.5%
KS4 2016 A*-C (Cym)	216	73.6%

Gwella darpariaeth a safonau Cymraeg ail iaith

Mesur	Nifer	Canran
CA2 2016 L4+ (Welsh 2nd)	650	77.1%
CA3 2016 L5+ (Welsh 2nd)	762	83.9%
CA4 Full A*-C (Welsh 2nd)	338	72.1%
CA4 Short A*-C (Welsh 2nd)	226	42.1%